

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการหมิ่นประมาททางแพ่งและวิธีพิจารณา คดีหมิ่นประมาททางแพ่ง

สุพัตรา ภูบ้านหม้อ¹

รองศาสตราจารย์ พินิจ ทิพย์มณี²

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการหมิ่นประมาททางแพ่ง เนื่องจากมีแนวคิดมาจากการคุ้มครองสิทธิในชื่อเสียงเกียรติยศและโดยสภาพนั้นมีความขัดแย้งกับแนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงออกหรือเสรีภาพในการพูด หากมีการใช้น้ำหนักกับอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วย่อมมีผลกระทบต่อสิทธิอย่างอื่นที่มีความเกี่ยวข้องกัน ในสภาพสังคม เทคโนโลยี รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพในประเทศที่ใช้ระบอบประชาธิปไตยได้มีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก จึงทำให้การศึกษาถึงสิทธิและเสรีภาพในการหมิ่นประมาททางแพ่งมีความสำคัญ

จากการศึกษาพบว่า ในประเทศไทยได้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการหมิ่นประมาททางแพ่งไว้ในประมวลกฎหมายทางแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 ให้ความคุ้มครองแก่บุคคลซึ่งยังมีชีวิตอยู่ แต่ไม่ครอบคลุมไปถึงการหมิ่นประมาททางแพ่งต่อคนตาย ข้อต่อสู้ในคดีหมิ่นประมาททางแพ่งที่ยังต้องมีการตีความเพื่อให้กฎหมายมีความแน่นอนชัดเจน ทำให้ญาติของผู้ตายไม่อาจฟ้องเป็นคดีละเมิดและเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนไม่ได้ ในการพิจารณาคดีหมิ่นประมาททางแพ่งที่เหมือนกับคดีประเภทอื่นๆ นั้นไม่เหมาะสมกับลักษณะคดีหมิ่นประมาททางแพ่งและไม่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2550 มาตรา 61/2 รวมทั้งค่าสินไหมทดแทนที่เป็นไปในเชิงการตีราคา คุณค่าแต่ละคดีต่างกันและความไม่แน่นอนในหลักเกณฑ์การกำหนดระดับค่าสินไหมทดแทน

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเสนอแนะแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 วรรคหนึ่งได้แก่ เรื่อง ผู้ได้รับความเสียหายจากการหมิ่นประมาททางแพ่งให้ครอบคลุมถึงกรณีการหมิ่นประมาทคนตายโดยแก้ไขจาก “บุคคลอื่น” ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 วรรคหนึ่ง เป็น “บุคคลอื่นหรือผู้ตาย” และแก้ไขจาก “ของเขา” เป็น “ของเขาหรือบิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของ

¹ นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

² ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ตาย” เรื่อง ข้อต่อสู้เกี่ยวกับคดีหมิ่นประมาททางแพ่ง เพื่อปรับใช้กับกรณีที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ โดยแก้ไขจาก “ผู้ใดส่งข่าวสารอันตนมิได้รู้ว่าเป็นความไม่จริง หากว่าตนเองหรือผู้รับข่าวสารนั้นมีทางได้เสียโดยชอบในการนั้นด้วยแล้ว ท่านว่าเพียงที่ส่งข่าวสารเช่นนั้นหาทำให้ผู้นั้นต้องรับผิดใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่” ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 วรรคสอง เป็น “ผู้ใดส่งข่าวสารอันตนมิได้รู้ว่าเป็นความไม่จริง หากว่าตนเองหรือผู้รับข่าวสารนั้นด้วยหรือมีการแสดงความเห็นโดยสุจริตในเรื่องที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ ท่านว่าเพียงที่ส่งข่าวสารเช่นนั้น หาทำให้ผู้นั้นต้องรับผิดใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่” และเรื่อง วิธีพิจารณาคดีหมิ่นประมาททางแพ่งเพื่อความเหมาะสม เสนอให้มีการกำหนดเป็นข้อบังคับเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติของศาล โดยให้มีการร้องขอก่อนมีคำพิพากษาเพื่อให้มีการบรรเทาความเสียหายจากการหมิ่นประมาทและเพื่อให้เป็นหลักเกณฑ์ในการคำนวณค่าสินไหมทดแทนต่อไป

ABSTRACT

This thesis studies on the civil defamation. The idea is derived from the concept of the protection of one's right, reputations and honor which was in conflict with the concept of the protection in freedom of expression or the freedom of speech. Attaching too much weight on one may have an effect on the other related rights. In today society, in a country with democracy, the concept and theories of the rights and freedom has been greatly transformed. Therefore, the study on the rights and freedom in civil defamation are significant.

The study shows that the law on civil defamation in Thailand was regulated in The Civil and Commercial code section 423. This idea of this section provided the coverage to a living individual but not yet provide coverage to an unliving individual. The defence's text in civil judicial still needs to be interpreted in order to provide clarity. Relatives of the deceased are not allowed to file a lawsuit and claim the compensation represent the deceased. Civil procedure on defamation cases in Thailand are like other civil cases which is not suit with the characteristic of defamation cases and also not in consistent with the Public Administration Regulation Act (No.7), 2007, section 61/2. There is also a problem in how to determine and estimate the claim for each case with different fact which was always being uncertain.

Therefore, the author suggest the way to adjust the current Civil and Commercial code section 423, in paragraph one, from not only covering on the living individual's right but also the dead's. This can be done by changing the word "another person" to the word "another person or the death person" and also adding the word "his/her" to "his/her or his/her family member such as, father, mother, spouse or children of the deceased."

About the defamation cases, to apply the case to the public interest, there should be an edited in section 423 paragraph two, from "people who does not know that sending the false news, if the sender or the recipient of the message is associated with the story, the sender does not need to pay for the compensation." to "people who does not know that sending false news, if the sender or the recipient of the message is associate with the story or there is an honest opinion in regards to public interest, the sender does not need to pay for the compensation."

Lastly, to appropriate the civil procedure on the civil defamation cases, the author suggest that there should be a regulation for the court practice by the request for an early trial before the verdict in order to alleviate the damage caused by the defamation and to provide a basis for the calculation of the compensation.

1. บทนำ

จากการศึกษาข้อมูลในเรื่องการทำลายความน่าเชื่อถือของบุคคลนั้นในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มี 2 ประการ ได้แก่ การดูหมิ่น³ และการหมิ่นประมาท สำหรับการดูหมิ่นซึ่งหน้านั้นหมายถึง การลดคุณค่าของบุคคลผู้ถูกระทำ ไม่ว่าจะโดยวาจา หรือทำทางอื่นใด เป็นการกระทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 "ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดีทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น"

³ สักดิ์ สนองชาติ, คำอธิบายโดยย่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : ชวนพิมพ์, 2532), น.53.

ส่วนการหมิ่นประมาทนั้น หมายถึงการยืนยันข้อเท็จจริงใดๆ อันฝ่าฝืนต่อความเป็นจริงต่อบุคคลที่สาม เป็นเหตุให้มีผู้ได้รับความเสียหายต่อ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือทางทำมาหาได้ของเขาเป็นการกระทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423

โดยมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 124/2487 วินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานว่า⁴ “ในกรณีที่มีเหตุที่จะต้องวิเคราะห์ถึงบทบัญญัติมาตรา 420 และมาตรา 423 นั้น สามารถวิเคราะห์ได้ว่า มาตรา 420 เป็นแม่บทในเรื่องละเมิด ส่วนมาตรา 423 เป็นข้อบัญญัติเฉพาะการละเมิดในทางกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย ซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริงจนเป็นที่เสียหายแก่บุคคลอื่น แต่การที่มีมาตรา 423 ไว้เช่นนี้มิได้หมายความว่า การพูดอันเป็นการละเมิดสิทธิที่ของผู้อื่นจะมีได้แต่เฉพาะในกรณีที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 423 เท่านั้น การสบประมาทซึ่งบางที่เรียกว่า หมิ่นประมาทซึ่งหน้าอันไม่อยู่ภายใต้มาตรา 423 นั้น จะเป็นการละเมิดหรือไม่แล้วแต่ว่าต้องตามข้อบัญญัติแห่งมาตรา 420 หรือไม่ หากต้องตามมาตรา 420 แล้วก็เป็นการละเมิด”

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 บัญญัติว่า “ผู้ใดกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย ซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริงเป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของบุคคลอื่นก็ดีหรือเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของเขาโดยประการอื่นก็ดี ท่านว่าผู้นั้นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างใดๆอันเกิดแต่การนั้น แม้ทั้งเมื่อคนมิได้รู้ว่าข้อความนั้นไม่จริง แต่หากควรจะรู้ได้”

ผู้ใดส่งข่าวสารอันตนมิได้รู้ว่าเป็นความไม่จริง หากว่าตนเองหรือผู้รับข่าวสารนั้นมีทางได้เสียโดยชอบในการนั้นด้วยแล้ว ท่านว่าเพียงที่ส่งข่าวสารเช่นนั้นหาทำให้ผู้นั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่”

ตัวอย่างเช่นคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8446/2538 โจทก์บรรยายฟ้องให้จำเลยรับผิดชอบละเมิด โดยยกข้ออ้างว่า จำเลยกล่าวหรือไขข่าวซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง เป็นเหตุให้โจทก์ได้รับความเสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติคุณ ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของ โจทก์ซึ่งเป็นความรับผิดชอบเพื่อละเมิดตาม มาตรา 423 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น เมื่อข้อความที่จำเลยพูดทางโทรศัพท์แก่ น. ภริยาโจทก์เป็นความจริงการที่จำเลยกล่าวแก่ น. ซึ่งมีทางได้เสียโดยชอบในการนั้นแล้ว ย่อมไม่เป็น

⁴ วิชา นิติชนฤดา, “เอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติมวิชากฎหมายและจริยธรรมสื่อมวลชน,” สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2560, จาก www.teacher.ssru.ac.th/sarunporn_ni

ละเมิดตามมาตรา 423 จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบใช้คำสินไหมทดแทนแก่โจทก์การที่ศาลชั้นต้นวินิจฉัยให้จำเลยรับผิดชอบตามมาตรา 420 จึงเป็นการไม่ชอบ เพราะนอกเหนือไปจากที่ปรากฏในคำฟ้อง

เมื่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้มีการกำหนดเงื่อนไขในการฟ้องคดีหมิ่นประมาททางแพ่ง จึงทำให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายมักจะนำข้อพิพาทของตนขึ้นสู่ศาลทุกกรณี เพื่อรักษาสิทธิในการฟ้องคดีภายในอายุความ แม้จะมีการกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใดๆ ของบุคคลอื่นในทางเสื่อมเสียต่อชื่อเสียง ซึ่งบางครั้งการเยียวยาอาจจะกระทำได้โดยไม่ต้องมีการชดใช้เงินทอง และทำให้มีการฟ้องร้องคดีละเมิดเป็นจำนวนมากที่สุดในแต่ละปี⁵ และเนื่องจากการศึกษาพบว่า การหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 มุ่งที่จะคุ้มครองในส่วนของสิทธิที่จะไม่ให้ผู้ใดมาทำลายชื่อเสียงของบุคคลอื่นมากกว่าที่จะให้ความสำคัญคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงออกหรือเสรีภาพในการสื่อสาร รวมทั้งสิทธิที่จะได้รับทราบข้อเท็จจริงโดยให้ความสำคัญคุ้มครองบุคคลผู้ถูกกล่าวถึงหรือไขข่าวข้อเท็จจริงนั้นมากจนส่งผลให้มีการฟ้องคดีหมิ่นประมาทมีปริมาณมากขึ้นเรื่อยๆ⁶

จากการศึกษาการหมิ่นประมาททางแพ่งในต่างประเทศ การที่มีบัญญัติเฉพาะสำหรับการหมิ่นประมาททางแพ่งนั้น สามารถบ่งชี้ลักษณะสังคมและคุณค่าทางสังคมของสังคมนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี โดยตัวอย่างของประเทศที่มีการฟ้องคดีหมิ่นประมาทกันมากที่สุด เช่น สหราชอาณาจักรนั้น ได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติการหมิ่นประมาท ฉบับปี ค.ศ. 2013 (Defamation Act 2013) เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปโดยเลือกที่จะให้ความสำคัญคุ้มครองเสรีภาพการแสดงความคิดเห็นมากขึ้น และได้มีการกำหนดชัดเจนในเรื่องสาระสำคัญของคดีหมิ่นประมาททางแพ่งมากขึ้นเพื่อเป้าหมายในการลดจำนวนคดีที่จะขึ้นสู่ศาลและเพื่อให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น และในปี ค.ศ. 2008 สหรัฐอเมริกาเองก็ได้มีการต่อต้านการยอมรับคำพิพากษาคดีหมิ่นประมาทของสหราชอาณาจักร โดยออกกฎหมาย ชื่อว่า Libel Terrorism Protection Act เนื่องจากก่อนหน้านี้ สภาองเกรสของรัฐนิวยอร์กได้มีการออกมาประณามกฎหมายหมิ่นประมาททางแพ่งของสหราชอาณาจักรที่เอาผิดในคดี

⁵ จากสถิติคดีแพ่งที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาล เปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2557 และพ.ศ. 2558 พบว่าแนวโน้มของประเภทข้อหาสูงสุดอันดับที่ 1-2 ของศาลฎีกาประเภทข้อหาสลับตำแหน่งกัน

⁶ สำนักงานศาลยุติธรรม, “หนังสือรายงานสถิติคดีประจำปี พ.ศ.2558,” สืบค้นเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2559, จาก www.oppb.coj.go.th/doc/data/oppb/oppb_1460424056.pdf

หมิ่นประมาทง่ายเกินไป โดยการออกกฎหมายนี้เป็นไปเพื่อไม่ให้คำพิพากษาของ สหราชอาณาจักรในคดีหมิ่นประมาทมีผลต่อพลเมืองของสหรัฐอเมริกา⁷

จากการศึกษาการหมิ่นประมาททางแพ่งในต่างประเทศ เช่น สหพันธรัฐเยอรมนี สหราชอาณาจักร มลรัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา และมลรัฐ โอคลาโฮมา สหรัฐอเมริกา เป็นต้น ต่างก็การมีกำหนดหลักเกณฑ์การฟ้องคดีและรูปแบบวิธีพิจารณาความที่แตกต่างกันไปโดยขึ้นอยู่กับว่า ประเทศนั้นๆจะให้ความสำคัญกับสิทธิความเป็นส่วนตัวหรือเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นมากกว่ากัน ซึ่งการเอนเอียงไปข้างใดข้างหนึ่งย่อมก่อให้เกิดความไม่สมดุลในสังคมและอาจเกิดการเอาใจเอาเปรียบจากการฟ้องคดีหรือไม่อาจฟ้องคดีก็เป็นได้

ดังนั้น จึงควรปรับเปลี่ยนวิธีการให้เหมาะสมกับลักษณะของคดีหมิ่นประมาทและสร้างหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่ชัดเจนเพื่อลดปริมาณคดี ป้องปรามการกระทำความผิด และเยียวยาผู้เสียหายได้ทันทั่วๆไปมากกว่าที่จะให้คดีขึ้นสู่ศาล โดยผ่านการพิจารณาของศาลอันต้องเสียทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ซึ่งในท้ายที่สุดแล้วการเยียวยาหลังมีคำพิพากษาอาจจะไม่บรรลุความตั้งใจที่จะให้ผู้เสียหายได้กลับสู่ฐานะเดิมก่อนได้รับความเสียหาย ทั้งนี้โดยคำนึงถึงจุดสมดุลระหว่างสิทธิในความเป็นส่วนตัวหรือสิทธิในชื่อเสียงกับเสรีภาพในการแสดงออก

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย ได้มีการบัญญัติความรับผิดเพื่อละเมิดในกรณีหมิ่นประมาทไว้ใน มาตรา 423 แต่ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงให้มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทั้งในแง่ของการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของคนในสังคม รวมไปถึงการมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกและเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากขึ้น โดยพบปัญหาในเบื้องต้นดังนี้

ประการที่ 1 เนื่องจากบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 ของประเทศไทยนั้นมีบทบัญญัติที่คุ้มครองเฉพาะบุคคลที่ยังมีสภาพบุคคลที่ถูกหมิ่นประมาทเท่านั้น ไม่รวมถึงการหมิ่นประมาทคนตาย จึงมีปัญหาในกรณีที่ญาติผู้ตายซึ่งไม่ใช่ผู้ถูกหมิ่นประมาทนั้นไม่อาจนำบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 มาปรับใช้เพื่อคุ้มครองตนเองได้ อีกทั้งการหมิ่นประมาทเป็นความเสียหายต่อชื่อเสียงประเภทหนึ่งซึ่งมีการบัญญัติเป็นบทเฉพาะแตกต่างหากจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ซึ่งเป็นบททั่วไป ข้อเท็จจริงปรากฏว่า เมื่อญาติผู้ตายต้องการฟ้องให้รับผิดทางแพ่ง จึงมักเลือกที่จะใช้บทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา

⁷ Matthew Pollack, "New York enacts Libel Terrorism Protection Act," สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2560, จาก www.rcfp.org/browse-media-law-resources/news/new-york-enacts-libel-terrorism-protection-act

420 โดยอาศัยถ้อยคำในบทบัญญัติที่ว่า “...หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี” ทั้งที่มีการบัญญัติบทเฉพาะว่าด้วยการหมิ่นประมาทไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 อยู่แล้ว มาฟ้องต่อศาล ดังนั้น การฟ้องหมิ่นประมาทคนตาย อันหมายถึงมีการหมิ่นประมาทเมื่อสิ้นสภาพบุคคลไปแล้ว จึงควรมีการแก้ไขให้คุ้มครองญาติผู้ตายในฐานะเป็นผู้ได้รับความเสียหายโดยตรงไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 อันเป็นบทเฉพาะด้วย เพราะอย่างไรก็ตามญาติผู้ตายที่ยังมีชีวิตอยู่และที่มีพฤติกรรมดีก็อาจได้รับความเสียหายจากการหมิ่นประมาทผู้ตายนั่นด้วย

ประการที่ 2 ในกรณีข้อต่อสู้ซึ่งทำให้ผู้หมิ่นประมาทไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 วรรค 2 นั้น ยังมีข้อจำกัดซึ่งคุ้มครองเฉพาะเป็นการหมิ่นประมาทด้วยความประมาทเลินเล่อและผู้ส่งข่าวสารหรือผู้รับข่าวสารนั้นมีทางได้เสียโดยชอบในการนั้นด้วย หมายความว่าหากไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับลักษณะมีทางได้เสียโดยชอบแล้ว นำเรื่องของผู้อื่นมาพูดคุยกัน ก็ต้องรับผิดชอบหมิ่นประมาทผู้อื่นแม้จะกระทำไปโดยมิได้รู้ว่าเป็นความไม่จริงโดยประมาทเลินเล่อมิได้จึงใจให้เป็นเช่นนั้นก็ตาม ดังนั้นข้อต่อสู้ที่ว่า “...มีทางได้เสียโดยชอบในการนั้น” จึงอาจไม่ครอบคลุมทุกกรณี

ประการที่ 3 ในกรณีที่คดีขึ้นสู่ศาลแล้ว ศาลได้มีการประทับรับฟ้องและมีการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว การพิจารณาคดีใดๆ ที่ไม่เหมาะสมกับรูปคดีมักทำให้เกิดค่าใช้จ่ายที่สูงเกินความจำเป็นกับหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นศาล โจทก์ และจำเลยเอง อีกทั้งระยะเวลาที่ยาวนานเกินจนทำให้ได้รับความเป็นธรรมช้าเกินไป และเนื่องจากคดีหมิ่นประมาททางแพ่งส่วนมากมีการระบุนำราคาทุนทรัพย์ที่สูงเกินกว่า 300,000 บาท ทำให้เกินอำนาจพิจารณาคดีของศาลแขวงและไม่อาจใช้รูปแบบวิธีพิจารณาความแพ่งแบบคดีมโนสารและคดีไม่มีข้อยุ่งยากได้ ทั้งที่คดีหมิ่นประมาททางแพ่งส่วนมากมีพยานหลักฐานที่ชัดเจนแน่นอนอยู่แล้วและมักได้ค่าสินไหมทดแทนไม่เกิน 300,000 บาท ดังนั้น จึงควรมีการแก้ไขในส่วนองวิธีพิจารณาความเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมด้วย

จากเหตุผลในวรรคข้างต้น คดีหมิ่นประมาททางแพ่งควรมีการไต่เปลี่ยนในชั้นศาลโดยกำหนดให้เป็นขั้นตอนที่สำคัญเนื่องจากคดีหมิ่นประมาทนั้นเป็นคดีที่สร้างความบาดหมางในใจอย่างยาวนานมากกว่าคดีละเมิดประเภทอื่นๆ และอาจเป็นสาเหตุของการกระทำละเมิดต่อกันในอนาคตทำให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในสังคมได้ ดังนั้น การทำให้คดีหมิ่นประมาททุกคดีมีขั้นตอนการไต่เปลี่ยนเป็นสำคัญ ควรได้รับการพิจารณาเพื่อเป็นแนวทางในการยุติปัญหาในระยะยาวและยุติข้อพิพาทในชั้นศาลอย่างรวดเร็ว เพื่อลดปัญหาด้านค่าใช้จ่ายและความผาสุกในสังคมต่อไป

ประการที่ 4 กรณีค่าสินไหมทดแทน หากว่ามีการหมิ่นประมาททางแพ่งเกิดขึ้น ผู้ถูกหมิ่นประมาทก็ย่อมได้รับความเสียหายทันทีโดยผลของกฎหมาย เนื่องจากประเทศไทยได้กำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าสินไหมทดแทน โดยประเมินจากชื่อเสียง เกียรติคุณ และทางทำมาหาได้ของผู้ได้รับความเสียหายซึ่งการกำหนดค่าสินไหมทดแทนที่เกิดจากการประเมินด้วยวิธีดังกล่าวมีลักษณะเป็นการกำหนดคุณค่าหรือราคาของมนุษย์ในราคาที่ไม่ว่ากัน โดยการประเมินว่าบุคคลใดๆ มีชื่อเสียง มีความดี มีเกียรติยศศักดิ์ศรีออกมาเป็นเงินจำนวนบาท ราคาแตกต่างกันไม่มีจำนวนแน่นอน ฉะนั้น ในบางกรณีการกำหนดค่าสินไหมทดแทนอาจไม่กระทบถึงสถานะทางการเงินของผู้กระทำละเมิดที่มีรายได้มากกว่าผู้ได้รับความเสียหายที่มีชื่อเสียง เกียรติคุณ และทางทำมาหาได้ค่อนข้างน้อย ซึ่งทำให้รู้สึกว่าการเยียวยาผู้เสียหายไม่ใช่เรื่องที่สร้างความลำบากใจแก่ผู้กระทำละเมิดแต่อย่างใด ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาแนวทางในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของคนในสังคมด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงควรมีการศึกษาปัญหาและแนวทางการปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งให้สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการหมิ่นประมาททางแพ่งและกฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีหมิ่นประมาททางแพ่ง พบว่าการหมิ่นประมาททางแพ่งในประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่คุ้มครองไปถึงการหมิ่นประมาทคนตาย ข้อต่อสู้ในคดีหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ขึ้นต่อก่อนฟ้องคดีหมิ่นประมาทในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง รวมถึงหลักเกณฑ์การกำหนดระดับค่าสินไหมทดแทนในคดีหมิ่นประมาท ซึ่งจำเป็นที่ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขให้มีความชัดเจนให้มากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปและที่เป็นยุคเทคโนโลยีแห่งการสื่อสาร จึงมีข้อเสนอแนะในแต่ละกรณี ดังต่อไปนี้

1. เสนอให้มีการเพิ่มเติมคำที่เกี่ยวกับผู้ได้รับความเสียหายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 วรรคหนึ่ง จากเดิมคำว่า “บุคคลอื่น” เป็น “บุคคลอื่นหรือผู้ตาย” เพื่อให้ครอบคลุมไปถึงกรณีที่ถูกหมิ่นประมาทนั้นเสียชีวิตไปแล้ว โดยคำว่า “ผู้ตาย” นั้นเป็นคำที่ได้มีการบัญญัติไว้ในมาตรา 327 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และบัญญัติไว้ในมาตราเดียวกันทั้งกรณีบุคคลที่ยังมีชีวิตอยู่และคนตาย เพื่อเป็นการคุ้มครองให้มีการชดเชยความเสียหายแก่ญาติของผู้ตายซึ่งได้รับความเสียหาย

จากการหมิ่นประมาทเช่นเดียวกับ Civil Practice and Remedies ใน Section 73.001 ของมลรัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา และ Oklahoma Statutes Title 12. Civil Procedure ใน Section 12-1441. Libel Defined ของมลรัฐโอคลาโฮมา สหรัฐอเมริกา

เสนอให้มีการเพิ่มเติมคำที่เกี่ยวกับผู้ได้รับความเสียหายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 วรรคหนึ่ง จากเดิมคำว่า “ของเขา” เป็น “ของเขาหรือบิดา มารดา คู่สมรสหรือบุตรของผู้ตาย” ซึ่ง “บิดา มารดา คู่สมรสหรือบุตรของผู้ตาย” ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 327 ได้มีการระบุตัวบุคคลไว้ชัดเจนถึงเป็นการผู้เสียหายโดยตรงจากการหมิ่นประมาทผู้ตายได้ ให้มีความสอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญา เพื่อที่จะให้ผู้เสียหายโดยนิตินัยหรืออัยการร้องขอค่าสินไหมทดแทนต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาหมิ่นประมาทคนตายได้ โดยผู้เสียหายโดยนิตินัยนั้นจะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายและเวลาในมาฟ้องเป็นคดีละเมิดต่างหากอีก สามารถร้องขอต่อศาลเองหรือร้องขอโดยพนักงานอัยการได้โดยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 “ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพราะเหตุได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือได้รับความเสื่อมเสียต่อเสรีภาพในร่างกาย ชื่อเสียง หรือได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลย ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาขอให้บังคับจำเลยให้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนก็ได้” ทั้งนี้ เป็นไปตามแนวทางของ Oklahoma Statutes Title 12. Civil Procedure ซึ่งมีการบัญญัติไว้ใน Section 12-1441 ว่า “His Surviving Relatives or Friends” ในของมลรัฐโอคลาโฮมา สหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ เนื่องจากว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 อันเป็นบททั่วไป กับ มาตรา 423 อันเป็นบทเฉพาะ หากมีลักษณะความผิดตามบทกฎหมายเฉพาะแล้ว ต้องมีการตีความอย่างเคร่งครัดต่างจากบททั่วไปที่ให้โอกาสในการขยายความได้ ในกรณีที่มีการนำการหมิ่นประมาททางแพ่งที่กระทำต่อคนที่ยังมีชีวิตอยู่กับการหมิ่นประมาทคนตายมาวิเคราะห์และปรับด้วยบทกฎหมายที่แตกต่างกัน โดยกรณีคนที่ยังมีชีวิตอยู่ให้ใช้มาตรา 423 กับ กรณีคนตายให้ใช้มาตรา 420 นั้น ก็จะต้องใช้องค์ประกอบความรับผิดชอบและข้อต่อสู้ที่แตกต่างกันด้วย

ในกรณีการนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ประกอบกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 327 มาปรับใช้ในกรณีการหมิ่นประมาทคนตายในทางแพ่งนั้น ด้วยเหตุที่ว่ากฎหมายอาญากับกฎหมายแพ่งนั้น มีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันและไม่ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกันเสียทุกมาตรา โดยเฉพาะการหมิ่นประมาทในทางอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 กับการหมิ่นประมาทในทางแพ่ง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 ฉะนั้น จึงไม่ควรปรับใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 กับประมวลกฎหมายอาญา ตามมาตรา 327 ประกอบกัน

แต่การหมิ่นประมาททางแพ่งต่อคนตาย ควรเป็นไปในทิศทางของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 เพราะเป็นการคุ้มครองผู้ถูกระทำโดยตรงกับญาติของผู้ตายซึ่งไม่ได้เป็นผู้ถูกระทำโดยตรง ให้ได้รับค่าสินไหมทดแทนโดยกระบวนการทางกฎหมายเช่นเดียวกัน

2. ควรจะมีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 วรรคสอง จากเดิม “ผู้ใดส่งข่าวอันตนมิได้รู้ว่าเป็นความไม่จริง หากว่าตนเองหรือผู้รับข่าวสารนั้นมีทางได้เสียโดยชอบในการนั้นด้วยแล้ว ท่านว่าเพียงที่ส่งข่าวสารเช่นนั้น หากทำให้ผู้นั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่” ดังต่อไปนี้ “ผู้ใดส่งข่าวอันตนมิได้รู้ว่าเป็นความไม่จริง หากว่าตนเองหรือผู้รับข่าวสารนั้นมีทางได้เสียโดยชอบในการนั้นด้วยหรือมีการแสดงความเห็นโดยสุจริตในเรื่องที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ ท่านว่าเพียงที่ส่งข่าวสารเช่นนั้น หากทำให้ผู้นั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่” ตามแนวทางที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการหมิ่นประมาท ฉบับปี ค.ศ. 2013 (Defamation Act 2013) ใน Section 3 แห่งสหราชอาณาจักร

เนื่องจากการมีทางได้เสียโดยชอบในการนั้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 วรรคสองนั้น ให้ความคุ้มครองเฉพาะบุคคลผู้มีทางได้เสียโดยชอบในการหมิ่นประมาทนั้น โดยอาจจะเป็นบิดามารดา บุตร หรือนายจ้างลูกจ้าง เป็นต้น แต่ไม่ได้คุ้มครองบุคคลอื่นๆ ที่ได้มีการแสดงความเห็นต่อบุคคลที่ตนมิได้มีทางได้เสียโดยชอบในการนั้น แต่เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือบุคคลใดอันเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะในสังคมที่ตนอยู่ ซึ่งนับว่ายังเป็นกรณีที่อาจถูกฟ้องร้องให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่บุคคลเหล่านั้นได้ เพราะถ้าหากบุคคลต้องการเรียกค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งย่อมได้รับค่าสินไหมทดแทนที่ค่อนข้างสูงเนื่องจากแนวทางการกำหนดค่าสินไหมทดแทนคดีหมิ่นประมาททางแพ่งในประเทศไทยกำหนดโดยพิจารณาจากฝ่ายโจทก์เป็นสำคัญ อีกทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดของการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่การแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะนั้นควรได้รับความคุ้มครอง

เพื่อให้การคุ้มครองผู้ที่แสดงออกซึ่งความคิดเห็นโดยสุจริต ในกรณีที่ไม่มีทางได้เสียโดยชอบในการนั้น แต่ได้มีการกล่าวซ้ำและแสดงความเห็นซึ่งข้อความอันตนมิได้รู้ว่าเป็นความไม่จริงโดยเนื้อหาของกรณานั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ หากว่าเป็นการแสดงความคิดเห็นที่เป็นวิสัยของประชาชนทั่วไปกระทำกัน โดยผู้ที่แสดงออกซึ่งความคิดเห็นพิสูจน์ได้ว่า ข้อเท็จจริงที่มีอยู่ในขณะนั้นทำให้เชื่อได้ว่า “ไม่ได้ฝ่าฝืนต่อความเป็นจริง” ซึ่งแตกต่างจาก “การติชมด้วยความเป็นธรรม” การติชมด้วยความเป็นธรรมนั้นเป็นการแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่ไม่ได้ฝ่าฝืนต่อความเป็นจริง อันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ แต่น่าจะทำให้เสื่อมเสีย

ชื่อเสียง จึงจะนำมาเป็นข้อต่อสู้ว่าไม่ต้องรับผิดชอบหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญาได้ แต่เนื่องจากว่าในทางอาญานั้น จะเป็นเรื่องจริงหรือเรื่องไม่จริงก็ต้องรับผิดชอบได้วิจารณ์ด้วยความเป็นธรรม

อย่างไรก็ตาม ไม่อาจนำมาใช้เป็นข้อต่อสู้ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ เนื่องจากการหมิ่นประมาทในทางแพ่งนั้น ความเท็จนั้นเป็นสาระสำคัญของความรับผิดชอบ เพราะไม่ได้มีการบัญญัติกฎหมายให้ต้องรับผิดชอบใช้คำสลับไหมทดแทนในการกล่าวความจริงในทางใดอยู่แล้ว แม้กล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายในทางที่เสียหายก็ไม่ต้องรับผิดชอบในทางแพ่ง กล่าวคือ องค์ประกอบของการหมิ่นประมาทและจุดมุ่งหมายในทางแพ่งกับทางอาญานั้นต่างกันมาก

“ความเห็นโดยสุจริต” ตามแนวทางของกฎหมายแพ่งนี้ ได้กำเนิดขึ้นมาเพื่อให้มีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะในลักษณะที่ไม่มีเจตนาทำลายความเชื่อถือ โดยมีองค์ประกอบ 2 ประการคือ มิได้รู้ว่าเป็นความไม่จริง และได้มีการแสดงออกโดยสุจริต ดังนั้น ถ้ารู้แก่ใจว่าเป็นความเท็จแล้วเอามาแสดงความคิดเห็นก็ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย แต่ในบางกรณีที่อยู่ในช่วงเวลาหนึ่ง เป็นเรื่องจริงแต่ภายหลังกลับกลายเป็นเรื่องไม่จริง ประชาชนก็ควรได้รับความคุ้มครองเพราะมิได้รู้ว่าเป็นความไม่จริง แต่ถ้าหากมีการแสดงออกที่เกินขอบเขตจนทำให้เข้าใจได้ว่า มีเจตนาทำลายความน่าเชื่อถือ บุคคลที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะนั้นยังสามารถใช้สิทธิทางศาลฟ้องร้องเพื่อให้ศาลเข้ามาตัดสินได้ว่า มีความน่าเชื่อถือไม่ได้ฝ่าฝืนความเป็นจริงในช่วงเวลาที่ปรากฏ ข้อเท็จจริงนั้นมากน้อยเพียงใด เป็นการแสดงความเห็นโดยสุจริตหรือมีเจตนาแอบแฝงหรือไม่ ถ้าสิ่งทีกล่าวหรือไขข่าวนั้นฝ่าฝืนต่อความเป็นจริง ก็ไม่ต้องไปพิจารณาในเรื่องของ “มีทางได้เสียโดยชอบในการนั้น” เพราะเป็นเรื่องของประโยชน์สาธารณะ ไม่ใช่เรื่องส่วนตัวของบุคคล และศาลต้องพิจารณาในเรื่อง “ความสุจริต” ต่อไป ฉะนั้น หากว่าฝ่าฝืนต่อความเป็นจริง แต่ ณ เวลานั้นใครๆ ต่างก็เชื่อว่าข้อเท็จจริงนั้นมีอยู่จริง การแสดงออกโดยความสุจริตจะคุ้มครองผู้กล่าวตลอดไป

ทั้งนี้ อาจบั่นทอนกำลังใจของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ หากได้มีการปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริตเพื่อประชาชน ดังนั้น จึงอาจมีผลกระทบต่อความรู้สึกของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะหรือหน่วยงานบุคคลที่มีอำนาจในการตรวจสอบหรือตัดสินข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะบ้าง

3. ควรจะมีการเพิ่มข้อบังคับศาลให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติของศาลที่จะต้องไต่ถามเคลือบคดียุติหมิ่นประมาทก่อนทุกคดี โดยการบัญญัติว่า “คดีหมิ่นประมาท ศาลต้องไต่ถามเคลือบคดียุติหมิ่นประมาทก่อนทุกคดี” เนื่องจากบทบัญญัติ มาตรา 20 และ 20 ทวิแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เป็นกรณีที่ทำให้

อำนาจศาลโดยเป็นดุลพินิจของศาลจะเลือก 'ใกล้เคียงหรือไม่' ใกล้เคียงก็ได้ หรือทำการ 'ใกล้เคียงในเวลาใดก็ได้' แม้ว่าจะได้มีการพิจารณาคดีไปบ้างแล้วก็ตาม ดังนั้น จึงควรมีการกำหนดข้อบังคับศาลเพื่อให้เป็นแนวทางปฏิบัติแก่ฝ่ายรัฐด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายใกล้เคียงกลางหรือพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2550 มาตรา 61/2 ที่ประเทศได้มีการริเริ่มมาแล้ว เพื่อรองรับการบัญญัติกฎหมายเพื่อการ 'ใกล้เคียง' ในคดีต่างๆ

4. ควรจะมีกำหนดเป็นระเบียบหรือข้อบังคับที่ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติแก่ศาลว่า “โจทก์มีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงเท่านั้น เว้นแต่จะได้มีการส่งคำร้องขอให้เพิกถอนต่อผู้เผยแพร่สื่อที่มีการหมิ่นประมาทนั้น” เพื่อให้เป็นการระบุถึงหลักเกณฑ์ในการชดเชยค่าสินไหมทดแทนที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนในจำนวนที่สูงมากกว่า ต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งองค์แห่งเทียบกัน คือ ต้องมีการกระทำอันเป็นการขัดขึ้นกระบวนการใดตามกฎหมายมาก่อนที่จะถูกฟ้องคดีต่อศาล ผู้ได้รับความเสียหายจึงจะมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนเกินกว่าความเสียหายที่แท้จริงเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับผู้ที่อาจจะกระทำผิดในภายภาคหน้าหรือลงโทษในความชั่วร้ายของผู้กระทำละเมิด ตามแนวทางที่มีการกำหนดไว้ใน Oklahoma Statutes Title 12, Civil Procedure ใน Section 12-1446a และ Section 12-1447.3 ของมลรัฐโอคลาโฮมา สหรัฐอเมริกา

ควรจะมีกำหนดระเบียบหรือข้อบังคับศาลว่า “ภายในบทบัญญัติแห่งอายุความ คำร้องขอให้เพิกถอนต่อผู้เผยแพร่สื่อที่มีการหมิ่นประมาท ได้แก่ กรณีเป็นการหมิ่นประมาททางสื่อที่มีแพร่หลายต่อสาธารณชน ไม่ว่าจะป็นโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ วารสารก็ดี หรืออินเทอร์เน็ตก็ดี โจทก์อาจส่งคำร้องขอให้เพิกถอนต่อผู้เผยแพร่สื่อที่มีการหมิ่นประมาทนั้นภายในเวลาอันสมควรนับแต่รู้หรือควรได้รู้ถึงการหมิ่นประมาทนั้น โดยระบุถึงวัน เวลา และสถานที่ที่มีการเผยแพร่ รวมทั้งเนื้อความที่มีการระบุถึงหมิ่นประมาทตน อาจขอให้มีการระบุค่าขอโทษ เผยแพร่เนื้อความเป็นความจริง หรือข้อความที่ตนต้องการให้ผู้เผยแพร่ก็ได้ ทั้งนี้หากผู้เผยแพร่ไม่ปฏิบัติตามคำร้องขอภายในเวลาอันสมควร นับแต่ได้รับคำร้องขอ ผู้เผยแพร่จะต้องรับผิดชอบเกินกว่าความเสียหายที่แท้จริงตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ทั้งนี้ไม่เกินสี่เท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง” ตามแนวทางของกฎหมายเพิกถอนการหมิ่นประมาท (Retraction Law) ได้แก่ Texas Civil Practice & Remedies Code ใน Section 73.051–73.062 ของมลรัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา และ Oklahoma Statutes Title 12, Civil Procedure ใน Section 12-1446a ของมลรัฐโอคลาโฮมา สหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ได้รับความเสียหายได้รับการเยียวยาความเสียหายได้ทันเวลา เพื่อโอกาสแก่ผู้เผยแพร่ที่จะแก้ไขความผิดพลาดของตนก่อนก่อนที่จะเกิดความเสียหายมากกว่าเดิม และเพื่อให้ศาล ได้วินิจฉัยแนวทางในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนได้ง่ายขึ้น อย่างไรก็ตาม

เหตุที่ต้องมีการกำหนดว่าจะให้ไม่เกิน 4 เท่า ของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น เนื่องจากว่ากฎหมายของประเทศไทยที่มีอยู่ในขณะนี้ได้มีการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษสูงสุดไว้ที่ไม่เกิน 4 เท่า ของความเสียหายที่แท้จริง โดยมีการพิจารณาจากกฎหมาย ดังต่อไปนี้

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11(2) “...ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควรแต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่างๆ เช่น ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ”

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 16 วรรคสอง “...หากการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการนั้นเป็นการกระทำโดยจงใจหรือโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ศาลจะกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษให้แก่คนพิการไม่เกินสี่เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงด้วยก็ได้”

พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 มาตรา 13 (3) “ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานชัดแจ้งว่าการละเมิดสิทธิในความลับทางการค้า เป็นการกระทำโดยจงใจหรือมีเจตนาถั่นแกล้ง เป็นเหตุให้ความลับทางการค้าดังกล่าวสิ้นสภาพการเป็นความลับทางการค้า ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ละเมิดจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนที่ศาลกำหนดตาม (1) หรือ (2) ได้ แต่ต้องไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนตาม (1) หรือ (2)”

ดังนั้น การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเกินความเสียหายที่แท้จริงนี้ ควรเป็นไปตามแนวทางการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษที่ประเทศไทย ได้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายพิเศษต่างๆ เพื่อเป็นการรับประกันในความยุติธรรมว่า ศาลจะไม่ใช้ดุลพินิจในการกำหนดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนี้อย่างไร้ขอบเขต

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับการหมิ่นประมาททางแพ่ง ทั้งในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน โดยทำให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

บรรณานุกรม

ธิดา นิตินทรญาดา. “เอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติมวิชากฎหมายและจริยธรรมสื่อมวลชน.”

www.teacher.ssru.ac.th/sarunporn_ni, 10 มีนาคม 2560.

ศักดิ์ สอนองชาติ. คำอธิบายโดยย่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด. พิมพ์ครั้งที่ 3.

กรุงเทพมหานคร : ชวนพิมพ์, 2532.

สำนักงานศาลยุติธรรม. “หนังสือรายงานสถิติคดีประจำปี พ.ศ.2558.”

www.oppb.coj.go.th/doc/data/oppb/oppb_1460424056.pdf, 14 สิงหาคม 2559.

Matthew Pollack. “**New York enacts Libel Terrorism Protection Act.**” [www.rcfp.org/browse-](http://www.rcfp.org/browse-media-law-resources/news/new-york-enacts-libel-terrorism-protection-act)

[media-law-resources/news/new-york-enacts-libel-terrorism-protection-act](http://www.rcfp.org/browse-media-law-resources/news/new-york-enacts-libel-terrorism-protection-act), วันที่ 1

กันยายน 2560.